

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Зарубіжна література кінця XIX – початку XX ст.

обов'язкова

Освітньо-професійна програма Зарубіжна література та теорія літератури

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Розробники: кандидат філологічних наук, асистент, асистент кафедри зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології **Оксана Михайлівна Матійчук**

Профайл викладача (-ів) http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=286

Контактний тел. 0978352465

E-mail: o.matiychuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1885>

Консультації Очні консультації: щотижня у четвер з 15 до 16 год. або за попередньою домовленістю телефоном чи e-mail,
Онлайн-консультації: Щодня, за винятком вихідних днів, через e-mail чи Facebook

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Історія зарубіжної літератури є однією з найважливіших дисциплін у фаховій підготовці фахівців гуманітарної сфери. Вона знаходиться у тісному зв'язку з лінгвістикою, суспільними та соціальними дисциплінами. Відтак її вивчення сприяє становленню особистості, яка здатна усвідомити фундаментальні засади гуманізму й взаємозумовленість суспільно-історичних процесів.

2. Мета навчальної дисципліни:

Мета – ознайомити їх з найкращими творами зарубіжної літератури другої XIX – першої половини XX ст., особливостями творчої манери та стилю, естетичних та світоглядних позицій їх авторів, визначення значення цих творів для розвитку світового культурного процесу та місця, яке вони посідають у світовому культурному каноні.

Літературні твори незамінні задля формування навичок мовлення, риторики, широти мислення, емпатії, фантазії та уяви – незалежно від основної спеціальності, яку опановує студент(к)а.

Важливість читання сучасний британський письменник Ніл Гейман (Nail Gaiman), приміром, визначає так: “Prose fiction is something you build up from 26 letters and a handful of punctuation marks, and you, and you alone, using your imagination, create a world and people it and look out through other eyes. You get to feel things, visit places and worlds you would never otherwise know. You learn that everyone else out there is a me, as well. You’re being someone else, and when you return to your own world, you’re going to be slightly changed”.

3. Завдання – сформулювати у студентів уявлення про літературний процес у Західній Європі та США другої половини XIX – початку XX ст., його взаємозв'язок з історичними та суспільно-політичними подіями цього періоду; надати їм методичний інструментарій для інтерпретації та аналізу найважливіших текстових явищ та розуміння естетичної цінності художніх творів.

4. Пререквізити. Теорія літератури, історія літератури, філософія, історія, культурологія, іноземна мова, мистецтвознавство.

5. Результати навчання:

знати: вибраних (знакових) авторів західноєвропейської та американської літератури; зміст рекомендованих художніх текстів, основні факти з біографії їх авторів, місце та значення цих текстів в національній і світовій літературі;

розуміти: значення та інновативність їх творчості та художню цінність вибраних творів;

уміти: аналізувати основні образи, тематику, ідейне спрямування, художні засоби, мовні та стилістичні особливості текстів; критично осмислювати складні теми та питання, на які не може існувати однозначних відповідей; формулювати власні висновки та відкриті питання у формі щоденника, есе, блогу чи ін.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	5	150	45	30			65	10	екзамен

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	денна форма	Заочна форма

	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Становлення нової естетики реалізму в епоху декадансу. Початки модернізму в європейській та американській літературах.												
Тема 1. II пол. XIX ст. як особливий історико-культурний період. Зв'язок літератури з подіями своєї доби, вплив суспільно-політичних подій країни та світу на літературу.	6	1,9	1		0,3	2,6						
Тема 2. Початки реалізму у Франції, подолання традицій романтизму	6	1,9	1		0,4	2,6						
Тема 3. Літературна творчість Г.Флобера. Новаторство автора.	6	1,9	1		0,4	2,6						
Тема 4. Натуралізм як літературний напрям та метод. Ознаки натуралізму в творчості Е.Золя. Вихід Золя за межі натуралізму.	6	1,9	1		0,4	2,6						
Тема 5. Поезія французького символізму. Заперечення реалізму. Ш.Бодлер як предтеча символістичної літератури. Вершинний розквіт символізму у Франції	6	1,9	1		0,3	2,6						

Тема 6. Імпресіоністичність творів П.Верлена. Музикальність як основний принцип поезій автора.	6	1,9	1,5		0,3	2,6						
Тема 7. Новаторство та експеримент у творчості А.Рембо.	6	1,9	1,5		0,3	2,6						
Тема 9. Література Норвегії на межі 19-го-20 ст. Початок «нової драми». Творчість Генріка Ібсена	6	2	1		0,4	2,7						
Тема 10. Август Стріндберг як основположник нової шведської літератури. Еволюція творчої манери письменника.	6	2	1,5		0,4	2,7						
Тема 11. Творчість Бернарда Шоу. Продовження ним розробки концепції «нової драми».	7	2	1,5		0,3	2,6						
Тема 12. Тематичний спектр п'єс Бернарда Шоу. Морально-етичні та суспільно- політичні погляди Б.Шоу, їх втілення у творах.	7	2	1,5		0,3	2,6						
Тема 13. Критичний реалізм у США. Представники літературного напрямку, особливості реалізму в США.	6	1,9	1,5		0,3	2,6						
Разом за змістовим модулем 1	80	25	17		5	34						
Змістовий модуль 2. Європейський літературний процес наприкінці 19-го - на початку 20-го ст. Співіснування модерністського новаторства і традиційного в літературі.												
Тема 1. Англійська	7	2	1		0,5	3,1						

література на рубежі 19-го -20-го століть. Співіснування різних художніх платформ у літературі цього часу. Творчість Томаса Гарді.												
Тема 2. Літературна творчість та громадська діяльність Вільяма Батлера Єйтса у контексті боротьби Ірландії за незалежність.	7	2	1,5		0,5	3,1						
Тема 3. Естетизм в англійській літературі як явище, протилежне реалізму. Оскар Уайльд та його творчість у руслі естетизму.	7	2	1,5		0,5	3,1						
Тема 4. Творчість Герберта Веллса. Прогрес як центральна проблема у творчості письменника. Початок наукової фантастики.	7	2	1		0,5	3,1						
Тема 5. Кнут Гамсун як один з найвидатніших авторів Норвегії на рубежі століть. Проза К.Гамсуна, розширення меж реалізму.	7	2	1		0,5	3,1						
Тема 6. Суспільно- політичні зміни на німецьких землях наприкінці 19-го – поч. 20- го ст. Головні тенденції літературного процесу у цей час. Творчість Герхарта Гауптмана.	7	2	1,5		0,5	3,1						
Тема 7. Рання	7	2	1,5		0,5	3,1						

творчість Томана Манна. Новелістика. Збірка «Маленький пан Фрідеман»												
Тема 8. Роман-хроніка Т.Манна «Будденброки».	7		1,5		0,5	3,1						
Тема 9. Експресіонізм у німецькомовних літературах на початку 20-го ст.	7	2	1,5		0,5	3,1						
Тема 10. Георг Гайм і Готтфрід Бенн – представники берлінської літературної сцени експресіонізму.	7	2	1		0,5	3,1						
Разом за змістовим модулем 2	70	20	13		5	31						
Усього годин	150	45	30		10	65						

3.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Декаданс як особливий умонастрій на зламі століть. Його прояви у мистецтві загалом та в літературі зокрема.
2	Роман Стендаля «Червоне і чорне»: особливості поетики та творчої манери.
3	Аналіз роману Гюстава Флобера «Пані Боварі» як втілення його літературної теорії: «неприсутність» автора, новизна психологічного аналізу.
4	Натуралізм у творах Еміля Золя: Як він проявляється на рівні тексту? Аналіз творів «Жерміналь», «Черевко Парижа».
5	Символістична поезія: оновлення французького віршування, відмова від олександрійського вірша. Експерименти з формою. Принцип музичності Поля Верлена.
6	«П'яний корабель» та «Голосівки» Артюра Рембо як досвід «ясновидіння, розладу всіх почуттів». Новизна поетики.
7	«Драма очікування»: «Непрохана», «Сліпі», «Смерть Тентажиля» Моріса Метерлінка. Драма-фесрія «Блакитний птах».
8	Поєднання національної та універсальної тематики у п'єсі Генріка Ібсена «Пер Гюнт». Едвард Гріг – популяризатор драматичної поеми Ібсена.
9	Зразки «нової драми» Генріка Ібсена. Аналіз п'єс «Привиди», «Ляльковий дім», «Ворог народу».
10	Август Стріндберг – послідовник Генріка Ібсена в «новій драмі». Новаторство Стріндберга. Аналіз п'єс «Фрекен Жюлі», «Батько».
11	Бернард Шоу як теоретик та послідовник Ібсена. Соціально-критична спрямованість п'єс Шоу «Будинки вдівця», «Професія

	місіс Воррен». Інтертекстуальний вимір «Пігмаліона», екранізація та інсценізація п'єси.
12	Америка як країна мрії? Романи Теодора Драйзера «Сестра Керрі», «Американська трагедія» як розвінчування «американської мрії». Морально-етична відповідальність людини як одна з центральних проблем творів Драйзера.
13	Соціальна спрямованість прози Джека Лондона «Залізна п'ята», «Мартін Іден».
14	Роман Томаса Гарді «Тесс із роду д'Ербервілів»: поєднання традиції та натуралістичних тенденцій.
15	Роль Вільяма Батлера Єйтса у боротьбі Ірландії за незалежність. Різноманітність творчості Єйтса.
16	Естетизм як стиль життя та напрямок у мистецтві. Естетизм як стильова домінанта роману Оскара Вайлда «Портрет Доріана Грея» та казок.
17	Тематика п'єс Вайлда. Кардинальна зміна ідейного звучання у «Баладі Редінзької тюрми».
18	Перші зразки наукової фантастики. Морально-етичні та філософські проблеми творів Герберта Веллса «Невидимець», «Острів доктора Моро», «Машина часу».
19	Особливості творчої манери Кнута Гамсуна на прикладі творів «Містерії», «Голод», «Вікторія».
20	Гергард Гаутпман як новатор. Еволюція творчості. Аналіз п'єс «Ткачі», «Перед сходом сонця», «Затоплений дзвін».
21	Рання новелістика Томаса Манна. Тематична домінанта – доля митця. «Смерть у Венеції» як автобіографічна новела, інтертекстуальні аспекти новели.
22	«Будденброки» Томаса Манна як хроніка занепаду родини та європейської бюргерської цивілізації. Роман-сага.
23	«Антологія людства» як канон експресіоністичної поезії, підсумок першого десятиліття. Новизна тематики та техніки поезій.
24	Урбаністичні поезії Георга Гайма. Образ міста-демона.
24	Готтфрід Бенн: скандал навколо дебютної збірки «Морг та інші поезії». Новаторство автора.

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Підготовка рефератів на теми, які визначаються в індивідуальному порядку та стосуються інших аспектів матеріалу, що вивчається, ніж ті, які озвучені на лекціях.
2	Ведення читацьких щоденників.
3	Структурно-естетичний аналіз інших творів авторів, аніж ті, які опрацьовуються в рамках програми.
4	Аналіз сучасних медіальних ресурсів, присвячених окремим авторам чи темам, також іноземними мовами.
5	Перегляд наявних екранізацій чи інсценізацій творів.

3.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
---	------------

1	Творчість Стендаля («Червоне і чорне»)
2	Твори Г.Флобера «Пані Боварі», «Спокуса Святого Антонія»
3	Романи Е.Золя Жерміналь», «Череве Парижа»
4	Поезії Ш.Бодлера, С.Малларме, П.Верлена, А.Рембо
5	Драматичні твори М.Метерлінка «Сліпі», «Непрошена», «Блакитний птах».
6	«Нова драма» Г.Ібсена («Привиди», «Ляльковий дім», «Ворог народу»)
7	Драми А.Стріндберга «Шлюби», «Фрекен Жюлі», «Батько»
8	Драми Б.Шоу «Будинки вдівця», «Професія місіс Уоррен», «Пігмаліон».
9	Романи Т.Драйзера «Сестра Керрі», «Американська трагедія»
10	Роман Т.Гарді «Тесс із роду Д'Ербервілів»
11	Поезія В.Б.Єйтса
12	Романи О.Уайльда «Портрет Доріана Грея», п'єси, «Балада Редінзької тюрми»
13	Романи Г.Веллса «Машина часу», «Острів доктора Моро», «Невидимець».
14	Романи К.Гамсуна «Голод», «Пан», «Містерії».
15	Драматичні твори Г.Гауптмана «Ткачі», «Перед сходом сонця», «Затоплений дзвін»
16	Новели Т.Манна, роман «Будденброки»
17	Поезії Г.Гайма, Г.Бенна, А.Ліхтенштайна та інших експресіоністичних авторів

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) відповідь студента.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- стандартизовані тести;
- проекти (індивідуальні та командні, дослідницько-творчі проекти);
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним

		курсом
--	--	--------

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Кількість балів (екзамен)	Сума
Змістовний модуль 1													40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3		
Змістовний модуль 2														
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10					
2	2	2	3	2	3	3	3	3	3					

T1, T2 ... T13 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. *Адмони В.Г.* Генрик Ибсен: Очерк творчества. – Л., 1989.
2. *Андреев Л.Г.* Сто лет бельгийской литературы. – М., 1967.
3. *Ант С.* Над страницами Томаса Манна. – М., 1980.
4. *Белый А.* Символизм как миропонимание. – М., 1994.
5. *Вейнингер О.* О Генрике Ибсене и его произведениях «Пер Гюнт»// Вейнингер О. Последние слова. – К., 1995.
6. *Великовский С.И.* Верлен. «Проклятые поэты». Рембо. Малларме и символизм// История всемирной литературы. – Т. 7. – М., 1991.
7. *Гамсун К.* Бездуховная Америка// Слово. – 1993. - № 5-6.
8. *Данилин Ю.И.* Жизнь и творчество Мопассана. – М., 1968.
9. *Джеймс Г.* Искусство прозы// Писатели США о литературе. – М., 1974.
10. *Дорофеев О.* Созвездие в зеркальной перспективе// Верлен П., Рембо А., Малларме С. Стихотворения, проза. – М., 1998.
11. *Зингерман Б.И.* Очерки истории драмы 20 века. – М., 1979.
12. *Какабадзе Н.М.* Поэтика романа Томаса Манна. – Тбилиси, 1983.
13. *Кочур Г.* Поезія Поля Верлена// Верлен П. Лірика. – К., 1968.
14. *Куприн А.И.* О Кнута Гамсуне// Куприн А.И. Собр. соч. – Т. 6. – М., 1958.
15. *Кучборская Е.П.* Реализм Эмиля Золя. «Ругон-Маккары» и проблемы реалистического искусства XIX в. Во Франции. – М., 1973.
16. *Лихачев Б.П.* Герхарт Гауптман. – М., 1956.
17. *Любимова А.Ф.* Жанровые особенности романов Г. Уэллса// Уч. записки Пермского ун-та. – 1967. - № 157.
18. *Мандель Е.М.* Гауптман. – Саратов, 1972.
19. *Манн Т.* Старик Фонтане// Манн Т. Собр. соч. в 10 тт. – Т. 9. – М., 1960.
20. *Марк Твен* и его роль в развитии американской реалистической литературы. – М., 1987.
21. *Мартынова О.С.* Картина «фаустовской души» в ICH-DRAMA А. Стриндберга и немецкого экспрессионизма// Филологич. науки. – 1996. - №1.
22. *Мендельсон М.* Марк Твен. – М., 1958.
23. *Миллер Г.* Время убийц. Этюд о Рембо// Иностранная литература. – 1992. - №10.
24. *Могиляний А.* Поетичне мистецтво Поля Верлена// Всесвіт. – 1995. - №2.
25. *Мопассан Ги де.* Гюстав Флобер// ПСС. – Т. 11. – М., 1959.
26. *Мыслякова М.А.* Несколько замечаний о жанровом своеобразии «маленьких драм» Мориса Метерлинка// Проблемы жанра. – Душанбе, 1984.
27. *Наливайко Д.* Французский символизм как зміна метамови європейської поезії// Слово і час. – 1998. - №7.
28. *Обломиевский Д.* Французский символизм. – М., 1973.
29. *Ороховацкий Ю.И.* О гармонической структуре стихов Верлена// Стилистические проблемы французской литературы. – Л., 1975.

30. Пащенко В.І. Гі де Мопассан. – К., 1986.
31. Порфирьева Т.А. Проблема автора в романе О. Уайльда «Портрет Дориана Грея»// Известия АН СССР. – Серия лит. и яз. – Т. 37. - №1. – 1978.
32. Потапова З.М. Натурализм. Братья Гонкуры// История французской литературы. – Т. 3. – М., 1959.
33. Пузиков А.И. Портреты французских писателей. – М., 1976.
34. Реизов Б. Г. Творчество Флобера. – М., 1955.
35. Русакова А.В. Томас Манн. – Л., 1975.
36. Соколянский М.Г. Оскар Уайльд. – К. – Одесса, 1990.
37. Сучков Б.Л. Лики времени. - Т. 2. – М., 1976.
38. Урнов Д.М. «Точное слово» и «точка зрения» в англо-американской повествовательной прозе// Типология стилевого развития XIX века. – М., 1977.
39. Фадеева Н.И. Принципы античной драмы и их трансформация в раннем театре Метерлинка// Текст и контекст: жанрово-стилевые взаимодействия в зарубежной литературе XIX-XX веков. – Тверь, 1991.
40. Федоров А.А. Творчество Томаса Манна. – М., 1960.
41. Фиш Г. Норвегия рядом. Скандинавия в трех лицах. – Кн. 1. – М., 1978.
42. Флоровская О.В. Мопассан-новелист. – Кишинев, 1979.
43. Франко І. Гергарт Гауптман, його життя і твори// Франко І. Твори в 20 тт. – Т. 18. – К., 1955.
44. Хейберг Х. Генрик Ибсен. – М., 1975.

5.2. Допоміжна

1. Адмони В.Г., Сильман Т.И. Томас Манн. – Л., 1960.
2. Антокольский П. Артюре Рембо// Антокольский П. ПСС. – Т. 3. – М., 1972.
3. Владимирова М.М. К проблеме единства «Ругон-Маккаров» Эмиля Золя// Уч. записки Горьк. Ун-та. – 1971. – Вып. 145.
4. Вульфович Т.Л. Творчество Мопассана. – М., 1962.
5. Гвоздева Г.А. Проблемы стиля: Г. Джеймс и Флобер// Проблемы лексико-стилистического анализа. – М., 1986.
6. Иващенко А.Ф. Г. Флобер. – М., 1955.
7. Любимова А.Ф. К вопросу об эпическом начале в романах Г. Уэллса «Машина времени» и «Война миров»// Уч. записки Пермского ун-та. – 1970. - № 241.
8. Малларме С. Из писем к друзьям: Об искусстве поэзии// Лит. учеба. – 1991. – Кн. 5.
9. Мелетинский Е.М. Основные проблемы мировоззрения и творчества Ибсена// Известия АН СССР. Отделение литературы и языка. – Т. 15. – Вып. 3. – 1956.
10. Михальская Н.П. Концепция человека и жанровые структуры в творчестве Герберта Уэллса// Проблемы метода и жанра в зарубежной литературе. – М., 1978.
11. Наливайко Д. Жах і екстаз життя// Всесвіт. – 1989. - №7.
12. Наркирьер Ф.С. Доде// История французской литературы. – Т. 3. – 1959.
13. Новиков В.И. «Песнь о Гайавате» Г. Лонгфелло и романтическая поэтика эпоса// Некоторые филологические аспекты современной американистики. – М., 1978.
14. Нольман М.Л. Шарль Бодлер: Судьба. Эстетика. Стил. – М., 1979.
15. Пронько С.А. Сравнение как стилистический прием в поэме «Песнь о Гайавате» Г. Лонгфелло// Мастерство писателя. – Смоленск, 1975.
16. Ронгонен Л.И. Об источниках «Песни о Гайавате» Лонгфелло// Уч. записки Латв. ун-та. – Т. 87. – 1967.
17. Ромм А.С. Марк Твен и его книги о детях. – М., 1958.
18. Сильман Т. Гергарт Гауптман. – Л.-М., 1958.
19. Литературные традиции в зарубежной литературе XIX-XX вв. – Пермь, 1983.
20. Тамарли Г.И. Чехов и Гауптман: о типологии художественного метода//А.П. Чехов: Проблемы жанра и стиля. – Ростов-на-Дону, 1986.

21. Федоров А.А. Предметно-пространственный мир как средство характеристики главной героини в романе Т. Харди «Тесс из рода д'Эрбервиллей»// Из истории реализма в литературе Англии. – Пермь, 1980.

6. Інформаційні ресурси

www.ae-lib.org.ua

www.folio.com.ua

www.philology.ru

www.academia.edu

www.dmoz.org

www.library.vspu.edu.ua/html/ellib.htm

www.ilnan.gov.ua

www.livelib.ru

www.irbis-nbuv.gov.ua

<http://sci-article.ru/gryps.php?i=literatura>